

Mirosław Kachniewski

Instrumenty liberalizacyjne OECD dotyczące inwestycji zagranicznych, przepływów kapitałowych i transgranicznego świadczenia usług

International Journal of Management and Economics 1, 45-50

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

дации все еще существующих ограничений. Это будет вызывать повышенную конкурентоспособность, особенно в финансовом секторе в связи с тем, что могут возникнуть ситуации, в которых банки и страховые общества, имеющие свое местонахождение за рубежом, будут вправе оказывать услуги в Польше, а также в результате того, что можно будет получать кредиты непосредственно в заграничных банках.

В связи с вышеизложенным в настоящей работе рассматриваются возможные размеры либерализации польской экономики, которая вероятно будет введена в принудительном порядке в ближайшем будущем в связи с тем, что наша страна станет членом ОЭСР.

INSTRUMENTY LIBERALIZACYJNE OECD DOTYCZĄCE INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH, PRZEPŁYWÓW KAPITAŁOWYCH I TRANSGRANICZNEGO ŚWIADCZENIA USŁUG

mgr Mirosław Kachniewski

Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) przez ponad 20 lat była zamkniętym klubem najbogatszych państw świata. Dopiero przystąpienie Meksyku w 1994 r. stworzyło realną szansę szybkiej akcesji do Organizacji krajów Europy Środkowej i Wschodniej.

Zbliżająca się perspektywa członkostwa Polski w OECD jest okazją dla przybliżenia polskiemu czytelnikowi problematyki związanej z tą organizacją. W związku z powyższym w pracy *Instrumenty liberalizacyjne OECD dotyczące inwestycji zagranicznych, przepływów kapitałowych i transgranicznego świadczenia usług* zawarta została krótka charakterystyka Organizacji oraz celowość i procedura akcesu naszego kraju do tego elitarnego „klubu bogatych”.

Procedura ta, określona początkowo dla 3, później - po podziale Czechosłowacji - dla 4 krajów starających się o przystąpienie do OECD (Czechy, Słowacja, Węgry, Polska) zakłada konieczność uzyskania akceptacji poszczególnych Komitetów zajmujących się szczegółowymi zagadnieniami (usługami

finansowymi, przepływami kapitałowymi, inwestycjami zagranicznymi, polityką podatkową i ochroną środowiska). Dla przybliżenia zarówno terminarza, jak i warunków wejścia Polski do Organizacji w niniejszej pracy przedstawiona została nie tylko procedura akcesji, ale także stan zaawansowania negocjacji członkostwa w OECD przez poszczególne kraje.

Przystąpienie Polski do OECD wiązać się będzie z koniecznością przestrzegania ustalonych w Organizacji standardów dotyczących polityki gospodarczej. Najważniejsze dziedziny współpracy międzynarodowej - przepływy kapitałowe, transgraniczne świadczenie usług oraz inwestycje zagraniczne - zostały uregulowane specjalnymi instrumentami: Kodeksami Liberalizacyjnymi oraz Deklaracją w sprawie Inwestycji Międzynarodowych i Przedsiębiorstw Wielonarodowych. W związku z powyższym oraz z uwagi na unikalność tych instrumentów w dalszej części pracy przedstawione są historia, zakres i idea ich funkcjonowania oraz możliwości ich przyszłej modyfikacji.

Opisane w pracy Kodeksy Liberalizacyjne OECD mają status prawny Decyzji Organizacji, co oznacza, iż są one prawnie wiążące dla krajów członkowskich. Kraje te powinny przedsięwziąć wszelkie konieczne kroki, aby zapewnić przestrzeganie zobowiązań wynikających z Kodeksu Liberalizacji Przepływów Kapitałowych (KPK) i Kodeksu Liberalizacji Bieżących Operacji Niewidzialnych (KON). Podstawowym celem funkcjonowania Kodeksów, którego osiągnięcie zależne jest od warunków ekonomicznych poszczególnych państw, jest znoszenie restrykcji wobec podmiotów zagranicznych w określonych dziedzinach.

Oba Kodeksy zawierają wykazy operacji, które mogą być powiązane z **transferem kapitału** pomiędzy 2 krajami członkowskimi (operacje zawarte w KPK) lub mogą dotyczyć swobodnego transferu funduszy w połączeniu z bieżącymi transakcjami międzynarodowymi i swobodnego transgranicznego świadczenia usług (tzn. dostawy usług podmiotom krajowym przez podmioty zagraniczne i odwrotnie) - operacje zawarte w KON. Podstawową zasadą rządzącą Kodeksami jest liberalizacja (roll-back), przez którą rozumiane jest usuwanie środków (regulacji prawnych lub praktyk administracyjnych) wprowadzonych przez władze, które to środki mogą ujemnie wpływać na zawieranie bądź wykonywanie transakcji odnoszących się do operacji wymienionych w

Kodeksach. Pewnym uzupełnieniem jest zasada standstill zabraniająca wprowadzania nowych środków, mogących ograniczać swobodę dokonywania wymienionych w Kodeksach operacji. Drugą podstawową regułą Kodeksów jest zasada niedyskryminacji, zgodnie z którą liberalizacja poszczególnych krajów, jak również utrzymywane przez nie restrykcje, mają być stosowane na równi dla wszystkich członków niezależnie od utrzymywanych przez inne państwa członkowskie ograniczeń.

Kolejna bardzo ważna dziedzina współpracy gospodarczej w ramach OECD przedstawiona w niniejszym opracowaniu - **inwestycje zagraniczne** - uregulowana została w 1976 roku Deklaracją w sprawie Inwestycji Międzynarodowych i Przedsiębiorstw Wielonarodowych. Składa się ona z czterech instrumentów: Instrumentu Traktowania Narodowego, Wytycznych dla przedsiębiorstw wielonarodowych, Zaleceń dotyczących zachęt i czynników ograniczających inwestycje międzynarodowe oraz Zaleceń dotyczących wymagań sprzecznych.

Kodeksy Liberalizacyjne odnoszą się do poszczególnych rodzajów operacji, m.in. do zakładania przedsiębiorstw na terytorium danego państwa. Zasada traktowania narodowego natomiast dotyczy funkcjonowania przedsiębiorstw już istniejących. Zgodnie z nią założone w danym kraju przedsiębiorstwa kontrolowane przez podmioty zagraniczne powinny być traktowane tak samo, jak podmioty krajowe we wszystkich sektorach gospodarki, włączając dostęp do zamówień publicznych, subsydiów oraz możliwości finansowania. Wyjątkiem od zasady są jedynie ograniczenia umotywowane względami bezpieczeństwa kraju lub porządku publicznego.

Wytyczne dla przedsiębiorstw wielonarodowych są zaleceniami OECD skierowanymi zarówno do krajów członkowskich, jak i do przedsiębiorstw wielonarodowych działających na ich terytoriach. Określają one standardy działalności przedsiębiorstw wielonarodowych. Przestrzeganie Wytycznych jest wprawdzie dobrowolne i nie jest prawnie wiążące, niemniej jednak Wytyczne oddają oczekiwania krajów członkowskich względem działalności przedsiębiorstw wielonarodowych.

Większość ograniczeń dla inwestorów zagranicznych dotyczy zasady traktowania narodowego, natomiast zaleceniami dotyczącymi bodźców i czyn-

ników ograniczających inwestycje regulowane są TRIM-y (trade-related investment measures) - środki inwestycyjne oddziałujące na handel: wymagania bądź ograniczenia dotyczące udziału produktu krajowego, eksportu, bilansowania handlu, sprzedaży i dostaw, produkcji, licencjonowania i transferu technologii, udziału kapitałowego podmiotów krajowych, wymiany walut i przelewów itp.

Zalecenie dotyczące wymagań sprzecznych, które jest pierwszym wielostronnym instrumentem dotyczącym tej tematyki, ma na celu unikanie stawiania przedsiębiorstw wielonarodowych w niekorzystnym położeniu w stosunkach z krajami, w których działają. Sytuacja taka może zaistnieć wówczas, kiedy instrumenty prawne, których oddziaływanie odczuwane jest poza terytorium danego państwa, stoją w sprzeczności z prawodawstwem lub polityką innych krajów, przez co wpływają niekorzystnie na działalność przedsiębiorstw w tych krajach. Ryzyko takich konfliktów zwiększa znaczenie wzrastająca współzależność gospodarcza pomiędzy krajami. Poprzez zachęcanie do wczesnej notyfikacji i konsultacji problemów dotyczących wymagań sprzecznych zalecenie to stymuluje ograniczanie częstotliwości występowania i wagi takich sprzeczności.

Bardzo dynamiczny rozwój i ewolucja dziedziny zagranicznych inwestycji bezpośrednich, przyspieszana przez szeroką liberalizację i wzrastającą konkurencję o kapitał, oraz wciąż istniejące bariery, dyskryminacyjne traktowanie i niepewność, na które napotykać inwestorzy, wymogły starania o nowe instytucjonalne ramy regulujące tę dziedzinę. Jednocześnie zwiększająca się rola krajów nieczłonkowskich jako zarówno eksporterów, jak i importerów kapitału spowodowała konieczność rozszerzenia istniejących instrumentów inwestycyjnych poza Organizację. W związku z tym oraz z uwagi na częściową nieefektywność instrumentów regulujących dziedzinę inwestycji, kraje członkowskie OECD zdecydowały o rozpoczęciu prac nad Wielostronnym Porozumieniem Inwestycyjnym (Multilateral Agreement on Investment - MAI) - nowym instrumentem zawierającym wysokie standardy i wyważone reguły dotyczące zagadnień inwestycyjnych.

Porozumienie to - przedstawione w ostatniej części opracowania - ma stworzyć przejrzyste ramy dotyczące liberalizacji i ochrony inwestycji wyposa-

zone w procedurę rozstrzygnięcia sporów. MAI będzie zarówno „szersze” - obejmować ono będzie nowe dziedziny (np. prywatyzacja, monopole), jak i „głębsze” od dotychczasowych instrumentów OECD dotyczących problematyki inwestycyjnej - Kodeksu Liberalizacji Przepływów Kapitałowych i Deklaracji ws. Inwestycji Międzynarodowych i Przedsiębiorstw Wielonarodowych.

Summary

OECD Liberalization Instruments Concerning Foreign Investment, Flow of Capital and Cross-Border Services

Poland's prospective membership in the OECD is an opportunity for the author to familiarize the Polish reader with the OECD issues. One of the most important results of joining this organization will be the necessity of using OECD instruments, i.e. the Codex of Liberalization, relating to the flow of capital and cross-border services as well as the Declaration of International Investment and Multinational Companies which covers the issues of foreign direct investment. Taking into account the above and in view of the unique character of the instruments the study outlines their history, the scope of application and the rules of their functioning.

Due to the limitation of instruments concerning investment as well as the dynamic development and evolution of the fields regulated by the OECD instruments, the organization's member countries have started to work on the Multilateral Agreement on Investment - MAI - a new tool which provides high standards and well balanced investment rules. In the last chapter of the study in question the author presents the trends in changes of instruments applied up to now, as well as the expected scope of the new agreement operations.

Резюме

Либерализационные инструменты ОЭСР, касающиеся иностранных инвестиций, передвижения капитала и трансграничных услуг

Приближающаяся перспектива членства Польши в ОЭСР является удобным случаем для того, чтобы ознакомить польского читателя с проблематикой, связанной с этой организацией. Одним из самых

значительных эффектов присоединения Польши к Организации будет необходимость поступать в соответствии с инструментами ОЭСР – Либерализационными кодексами, касающимися передвижения капитала и трансграничных услуг, а также Декларацией по вопросу Международных конвенций и Многонациональных предприятия, охватывающей вопросы, связанные с непосредственными внешними инвестициями. В связи с вышеизложенным, а также, учитывая тот факт, что эти инструменты являются уникальными, в настоящей работе представлены история, объем и принципы их функционирования.

В связи с частичной неэффективностью инструментов, регулирующих область инвестиций, а также ввиду очень динамичного развития и эволюции областей, охваченных инструментами ОЭСР, страны-члены Организации решили начать работы над Многосторонним инвестиционным соглашением (*Multilateral Agreement on Investment – MAI*) – новым инструментом, содержащим высокие стандарты и проверенные правила, касающиеся инвестиционных вопросов. Заключительная часть настоящей работы представляет, таким образом, направления перемен, касающиеся инструментов, и предусматриваемый срок операций, предусмотренных новым соглашением.

AKT KOŃCOWY RUNDY URUGWAJSKIEJ

prof. dr hab. E. Kawecka-Wyrzykowska

Omówienie opracowania przygotowanego w ramach badań *Changes in International Trade Disciplines Following the Uruguay Round Agreements and their Implications for Poland*, opublikowanego w *Working Papers*, nr 145, wyd. Instytutu Gospodarki Światowej.

15 kwietnia 1994 r., w Marrakeszu (Maroko), po siedmiu latach rokowań, podpisano Akt Końcowy Rundy Urugwajskiej. Pakiet uzgodnień wynegocjowanych w trakcie Rundy jest bardzo duży. Po raz pierwszy, obok ustaleń dotyczących handlu towarami, przyjęto uzgodnienia dotyczące handlu usługami, ochrony praw własności intelektualnej oraz inwestycji